

Obavezni repertoar za mali bubanj na studiju udaraljki Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu

Čavlek, Mario

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:151942>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA
III. ODSJEK

**Obavezni repertoar za mali bubanj na studiju udaraljki
Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu**

Važnost za izvođačke izlazne kompetencije

MARIO ČAVLEK

Zagreb 2022.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. PRVA GODINA.....	4
2.1.S. Fink: " <i>Trommell Suite</i> "	4
2.1.1. Intrada.....	4
2.1.2. Toccata.....	6
2.1.3. Mista.....	8
2.1.4. Cadenza.....	8
2.1.5 Marcia.....	9
2.2.W. L. Cahn: " <i>Afroditty</i> "	9
2.3. Á. Másson: " <i>Kím</i> "	10
3. DRUGA GODINA.....	14
3.1. Á. Másson: " <i>Prím</i> ".....	14
3.2. B. Becker: " <i>New thaán</i> ".....	16
4. TREĆA GODINA.....	17
4.1. N. Martynciow: " <i>Impressions for snare drum and two tom - toms</i> ".17	
5. ČETVRTA GODINA.....	21
5.1. N. Martynciow: " <i>Tchik</i> ".....	21
6. PETA GODINA.....	22
6.1. F. Ono: " <i>Clock speed</i> ".....	22
7. ZAKLJUČAK.....	25
8. POPIS LITERATURE.....	26

1. UVOD

Tema ovog rada je analiza repertoara za mali bubanj na studiju udaraljki Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu. Analiza obuhvaća svaku godinu studija i njen zadani repertoar. Analiza djela sadržava stvari koje se trebaju savladati za izvođenje djela, zatim prikaz gdje se novi naučeni materijal nalazi u dijelu i na kraju poglavlja sažetak u kojem piše koliko će naučeno pomoći pri savladavanju novih djela. Cilj analize je ukupno znanje koje student dobije svirajući zadana djela u kojima se susreće sa raznim "problemima" njih samih npr. promjena pozicije sviranja na bubnju, sviranje sa različitim palicama, tehnički zahtjevnim ritmovima i sl. Znanje koje student dobije prvom skladbom trebao bi primjeniti na svaku sljedeću te tako rasti u izvođačkom smislu. Kulminacija naučenog trebao bi biti završni diplomski koncert sa jednom skladbom po slobodnom izboru u kojoj bi se primjenjivalo ukupno znanje prijašnjih godina.

Mali bubanj kao instrument pojavljuje se u srednjem vijeku. Guy Gauthreaux bio je umirovljeni timpanist ratne mornarice i u svojoj disertaciji piše:

*"Podrijetlo i povijest malog bubnja se može pratiti sve do srednjeg vijeka, gdje je jasno predstavljen u umjetnosti 13. i 14. stoljeća kao užetom zategnut bubanj sa jednom ili više žica, obično na koži po kojoj se svira."*¹

Originalno se koristio za signalizaciju u vojskama diljem svijeta. U Americi, nakon Građanskog rata, svirači su bubnjeve odnijeli kući te su se počeli razvijati razni glazbeni stilovi, dok se u Europi bubanj počeo javljati u koncertnim dvoranama.

*"U svojoj operi Alcyone iz 1706. godine, francuski skladatelj Marin Marais koristio je mali bubanj da dočara oluju. Bila je to, u to vrijeme, jedinstvena upotreba instrumenta."*²

Nadalje, počeo se sve češće javljati u europskoj glazbi kod raznih skladatelja kao npr. Beethoven, Rossini... U Americi se počeo koristiti i u zabavnim stilovima kao *vaudeville*, *dixieland* i *ragtime*. Zbog ekonomskih razloga, jedan čovjek je počeo svirati mali i veliki bubanj istovremeno te je s vremenom ta postava evoluirala u set bubnjeva. Takav način sviranja postaje sve popularniji te se razvijaju novi glazbeni stilovi u kojima se koristi set bubnjeva kao npr. rock 'n roll. Svemu tome doprinijela je sve kvalitetnija izrada malih

¹ Brensilver, David A.: "History of the Snare Drum: Eight Centuries of Innovation & Ingenuity" ,Drum! Magazine, <https://drummagazine.com/history-of-the-snare-drum/> pristup 04.09.2022.

² Brensilver, David A.: "History of the Snare Drum: Eight Centuries of Innovation & Ingenuity" ,Drum! Magazine, <https://drummagazine.com/history-of-the-snare-drum/> pristup 04.09.2022.

bubnjeva pomoću kojeg svirači mogu koristiti razne boje zvukova za potrebe stila.³

Danas je mali bubanj jedan od temeljnih udaraljkaških instrumenata u obrazovanju. Na njemu se uči korištenje palica te savladavanje glazbenih elemenata poput tempa i dinamike. Moje glazbeno obrazovanje također je započelo sa malim bubnjem. Nisam počeo sviranjem klasičnim načinom već američko-rudimentalnim primjerima. To mi je pomoglo postaviti čvrste tehničke temelje. Prva klasična skladba za mali bubanj koju sam svirao je bila upravo *Trommel Suite* S. Finka koja se traži na prijemnom ispitu za akademiju, a ukoliko je potrebno svira se i na prvoj godini studija.

2. PRVA GODINA

2.1. S. Fink: " *Trommel Suite* "

Trommel suite je djelo njemačkog udaraljkaša i skladatelja Siegfrieda Finka. Djelo je odlično kao uvod za prvu godinu akademije, ali i ranije jer je zadano na prijemnom ispitu za upis na akademiju. Učenici i/ili studenti upoznaju se sa novim načinom sviranja malog bubnja kroz pet stavaka ove suite. Kroz cijelu suitu student uči nove pozicije sviranja malog bubnja: rub, prostor između ruba i centra i centar kože. Sve tri pozicije nalaze se u svakom stavku suite i jedan su od ciljeva ove kompozicije⁴. S tim pozicijama susrećemo se u svakoj skladbi na višim godinama akademije. Osim pozicija sviranja malog bubnja, student bi prije svega trebao savladati sviranje sa različitim palicama te naučiti kako mijenjati palice u toku izvedbe.

2.1.1. Intrada

Prvi stavak *Trommel suite* se zove *Intrada*. Kako i samo ime stavka glasi, ovo je uvod u suitu i uvid u studentovo držanje tempa. To najčešće predstavlja najveći izazov ovog stavka. Pri tome najviše pomaže vježbanje uz metronom, ali i zagrijavanje koje treba pametno iskoristiti. Za zagrijavanje se koriste motivi ili cijeli taktovi iz stavka u kojima se nalaze najgušći ritmovi. Uz to i kombinacije šesnaestinskih i triolskih ritmova, naravno, uz metronom.

³ Brensilver, David A.: " History of the Snare Drum: Eight Centuries of Innovation & Ingenuity" ,Drum! Magazine, <https://drummagazine.com/history-of-the-snare-drum/> pristup 04.09.2022.

⁴ Giesecke, Mark Andreas: "Siegfried Fink", Percussive Arts Society, <https://www.pas.org/about/hall-of-fame/siegfried-fink> pristup 12.08.2022.

Druga bitna stavka *Intrade* je tremolo s kojim i započinje te se proteže kroz cijeli stavak. Vježba za vježbanje, a i zagrijavanje je jedan takt od četiri dobe šesnaestinki i zatim drugi cijeli takt sviranje tremola u istom pulsua kao i šesnaestinke u prethodnom taktu. Cilj vježbe je naučiti svirati ravan tremolo u kojem ne iskače neki slučajan akcent ili neobična ritmizacija. Ova vježba je odličan način za naučiti kako se prilagoditi situaciji u kojoj moramo svirati na nekom drugom malom bubnju koji možda ima drugačije zategnutu opnu ili drugačiji ton i zvuk od onog na koji smo navikli.

U prvih osam taktova vidimo sve tri pozicije na kojima moramo svirati (*vidi slika 1 i 2*). Ovdje treba imati u vidu da ako sviramo istom dinamikom na sve tri pozicije, dinamika neće biti ista. Npr. mezzoforte dinamika će u centru biti najglasnija - ponekad i više od očekivanog. Mezzoforte će sigurno biti u sredini tj. između centra i ruba opne, a opet neće biti iste glasnoće uz rub. Uz rub će vrlo vjerojatno biti tiši. Problem se može riješiti vježbanjem jednog ili dva takta kroz koje se proteže ista dinamika kroz sve tri zadane pozicije te izjednačavanjem njihovih dinamika.

Slika 1

Slika 2. Žuta - rub; Plava - prostor između ruba i centra; Crvena - centar

Sa ovim dolazimo i do treće bitne stavke *Intrade* a i cijele suite a to je dinamika. Kroz cijelu suitu student bi trebao znati odsvirati sve dinamičke promjene. Za vježbu bi se trebalo i pretjerivati u dinamikama, pogotovo u onim najtišim i najglasnijim.

Završetkom *Intrade* trebalo bi se vidjeti kako student drži puls u umjerenom tempu te lijepi ton na svakoj od tri zadane pozicije sviranja i dobar raspon dinamika.

2.1.2. Toccata

Toccata je naslov drugog stavka. Uz problematike iz prvog stavka, ovdje se pojavljuju i prve slobodne situacije, promjene tempa, promjena palica te uključivanje i isključivanje mrežice malog bubnja.

U prvoj frazi od osam taktova nalaze se brze promjene dinamika iz mezzofortea u pianissimo i zbog brzog tempa preporučio bih da se sve zapisano u pianissimo dinamici svira jednom rukom kako bi sve bilo ujednačeno odsvirano. Tri takta kasnije javljaju se rimshot udarci u mezzopiano dinamici (*vidi slika 3*). Ovisno o tehnici studenta moguće ih je odsvirati na dva načina: izmjeničnim prstometom ili rimshotove desnom a ostale note lijevom rukom.

Slika 3

Odvojeno - Grupirano	Izmjenično
Lakše ujednačiti zvukove	Teže ujednačiti zvukove
Teže držati točan ritam	Lakše držati točan ritam
Lakše poštivati zadanu dinamiku	Teže poštivati zadanu dinamiku

Sve vježbe za tremolo koje se spominju ranije preporučio bih i u sljedećim taktovima *Toccate*. U sljedećoj frazi od osam taktova pojavljuju se dupli udarci lijevom i desnom rukom na sve tri zadane pozicije sviranja. Ovo bi trebalo vježbati na svim pozicijama, u svim dinamikama i u različitim tempima. Time bi se riješio problem prilagodbe sviranja duplih udaraca na tim pozicijama s obzirom da je tenzija opne drugačija i zbog toga se palice drugačije odbijaju, npr. palice će se najbolje odbijati uz rub opne, a najmanje u centru gdje bi

zbog toga trebali naučiti bolje izigravati i kontrolirati duple udarce. Kasnije se prvi puta susrećemo sa *Cadenzom* koja nema točno određen broj taktova (mjera), već je cijela u tempu tj. dva različita tempa (*doppio meno*). Novi problem koji se treba riješiti u kadenci je isključivanje mrežice malog bubnja, bez da se gubi tempo. Najbolje rješenje za to je sviranje zadnje tri note prije isključivanja jednom rukom, a ta odluka je na studentu s obzirom na to koja ruka mu više odgovara (*vidi slika 4*). Isti princip može se primijeniti i na kraju tog reda gdje se prvi puta mijenjaju palice kako bi nastavili u istom tempu.

Slika 4

Početak sljedeće stranice mora se svirati drvenom palicom u desnoj ruci i mekanom timpanskom u lijevoj te u drugoj repeticiji u desnoj ruci također uzeti mekanu palicu. Sljedeći izazov je pogoditi pravi tempo *Tempo I* tj. početni tempo *Toccate*. To se može vježbati ponavljanjem prva dva takta *Toccate* i ponavljanjem prva dva takta *Tempo I*. Uz to, bitno je i u početnom tempu odsvirati zadnje dvije dobe prije *Tempo I* zbog *acceleranda*. U drugom redu u *Tempo I* mora se ponovno uzeti drvena palica za mali bubanj u lijevu ruku, a najlakši način za promjenu je svirati dva takta prije promjene samo desnom rukom. Isti princip treba primijeniti i dva takta kasnije drugom rukom. Sljedeće se javlja ponovno uključivanje mrežice malog bubnja pri kojem se mora ispoštovati četvrtinska pauza prije toga. Da bi se uspjelo, potrebno je uključiti mrežicu na treću dobu tog takta lijevom rukom, a istovremeno odsvirati zadani udarac po opni desnom rukom (*vidi slika 5 i 6*).

Slika 5. U notnom zapisu stranica 5, red 5, takt 4.

Slika 6. Smjer uključivanja mrežice bubnja.

Toccata priprema studenta za sljedeći stavak suite sa promjenama palica, sa uključivanjem i isključivanjem mrežice bubnja te sposobnosti mijenjanja različitih tempa.

2.1.3. Mista

Treći stavak suite se zove *Mista*. On donosi potpuno drugačiji karakter i atmosferu za razliku od ostalih stavaka.

U početku se lijevom rukom svira sa metlicom, a desnom rukom drvenom palicom i uz to je isključena mrežica bubnja. Metlica u lijevoj ruci je na neki način samo pratnja desnoj i zbog toga bi svaki potez metlicom trebao biti isti. Pošto se prvi put u skladbi javlja nepravilna mjera, obje ruke bi se u početku trebale vježbati odvojeno, a tek kasnije zajedno takt po takt. Kasnije u stavku opet se mijenjaju palice te se treba pogoditi novi zadani tempo. U zadnjem dijelu *Miste* javlja se situacija slična početnoj, razlika je samo u korištenim palicama. Sada u obje ruke imamo drvene palice, ali bi lijeva trebala dočarati zvuk metlice iz početka stavka.

2.1.4. Cadenza

Izvođač se u Cadenzi treba služiti motivima iz cijele suite. U legendi se nalazi i popis tih motiva, a ako izvođač odluči služiti se drugima, trebao bi ostati barem u karakteru suite.

2.1.5. Marcia

Zadnji stavak *Trommel suite* je *Marcia*. Najveći izazov ovog stavka je početi u zadanom tempu i ne žuriti. Najbolje rješenje za to je povremeno vježbanje uz metronom, kao i u *Intradi*. Pošto je *Marcia* na nekim dijelovima pisana, moglo bi se reći, rudimentalno, potrebno je izdvojiti akcentirane note od ostalih.

Trommel suite je odličan uvod u akademski repertoar malog bubnja, jer se sa svim novim naučenim elementima student može susresti u svim skladbama sljedećih godina studija.

2.2. W. L. Cahn: "Afrodditty"

William L. Cahn je američki udaraljkaš i skladatelj. Autor je raznih skladbi za solo udaraljke i komornu udaraljkašku glazbu. Bio je član Nexus udaraljkaškog kvarteta, vođa udaraljki u Rochester filharmoniji, profesor u *Eastman School of Music* i Showa *Academy of Music* u Kawasaki te je dobitnik raznih nagrada za svoja glazbena postignuća⁵.

Njegovo djelo *Afrodditty* je dosta rudimentalnog karaktera i student njime može bolje napredovati u tehničkom smislu ili čak usavršiti tehniku duplih udaraca, ako ih je već ranije dobro savladao.

Znanje koje bi student trebao primijeniti u *Afrodditty* su različite zone sviranja malog bubnja, a toga već ima i u *Trommel suiti* Siegfrieda Finka. U *Afrodditty*, zone sviranja se mogu tumačiti kao različite pozicije sviranja djembi, a i ovo djelo ima takav prizvuk. Ipak, W. L. Cahn kaže da nije imao ideju o tehnici sviranja djembi kada je skladao *Afrodditty*.

"Nije bilo namjere da se replicira stil sviranja djembi rukama ili bilo kakva tehnika. Mjera 12/8 se odlično uklapa u ritmičke obrasce koji mogu naći u zapadnoj Africi - uključujući ne samo francusko govorno područje gdje su djembe u široj upotrebi već i u engleskom govornom području gdje se dosta svira sa palicama."⁶

Prilikom zagrijavanja koriste se dupli udarci u 12/8 mjeri u različitim kombinacijama, tempima i dinamikama. Cilj je izjednačiti sve udarce, svirati opušteno i istaknuti ternarnu podjelu mjere. Druga vježba je odabrati jedan ili više taktova koji u sebi sadrže najviše rimshot udaraca te njome naći položaj u kojem nećemo promašiti niti jedan od njih. Zadnja vježba je prosviravanje raznih rudimenata kao što su paradidl i njegove razne kombinacije.

⁵ Cahn, W.L. - Biografija: <https://www.giamusic.com/store/artists/bill-cahn> pristup 12.08.2022.

⁶ Cahn, W.L.: "Questions About "Afrodditty", Nexus percussion, objavljeno 12. svibnja 2011., <https://www.nexuspercussion.com/2011/05/questions-about-afrodditty/> pristup 19.07.2022.

U cijeloj prvoj stranici *Afrodditty* do dijela skladbe u kojem se mora isključiti mrežica malog bubnja, najistaknutije moraju biti note označene sforzatom, dok ostale moraju biti u zadanoj dinamici bez slučajnih akcenata.

U drugom taktu druge stranice potrebno je isključiti mrežicu te se pojavljuje nova zadana pozicija sviranja bubnja, a to je sviranje u centru. Upravo u ovom dijelu uočljiva je povezanost sa tehnikom sviranja djemba i afričkim ritmovima i baš zbog toga svaki udarac u centru mora biti jednak, jer se inače gubi ideja cijelog srednjeg dijela ove skladbe. Najveći izazov u ovom dijelu je pročitati prvu polovicu treće stranice. Taj problem može se riješiti tako da se ne sviraju napisani dupli udarci nego samo ternarna podjela osminki sa akcentima. To rješenje preporučuje se za cijelu skladbu ako postoje problemi sa razumijevanjem napisanih akcenata.

Afrodditty je odlična skladba za izjednačavanje duplih udaraca na malom bubnju, a to se kasnije može odraziti i na druge instrumente. Student bi ovom skladbom trebao naučiti svirati duple udarce u svim dinamikama bez nota koje slučajno dinamički ili ritmički iskaču te naučiti u kojoj poziciji najlakše pogoditi rimshot udarce.

2.3. Á. Másson: " *Kím* "

Áskell Másson je islandski skladatelj, klarinetist i udaraljkaš.

*"Djela Áskella Másson (1953.) ističu se dubinom izraza i sjajem zvuka. Samostalan je skladatelj od ranih osamdesetih, a njegove skladbe za udaraljke već u sedamdesetima osvajaju međunarodnu pozornost zbog originalnosti i neobičnog pristupa. Mnoga od njih su sada na obaveznom repertoaru na studijima na glazbenim sveučilištima, u Skandinaviji, Švicarskoj, Japanu i SAD-u."*⁷

Što se tiče djela za mali bubanj, napisao je *Kím*, *Prím*, *B2B: Back to basics* i *Konzertstück*. Másson je rekao da je osjetio potrebu za skladanjem istih jer do onda nije postojalo puno djela za mali bubanj. Djelo *Kím* je napisao 2001. godine.

*"Kím znači klica ili embrij, a ideja je započeti s nečim jednostavnim što onda postupno raste i poprima novi oblik, poput biljke."*⁸

"Djelo je nastavak mojih istraživanja mogućnosti malog bubnja kao solo instrumenta"

⁷ Másson, Áskell - Biografija, <https://www.askellmasson.com/biography> pristup 14.08.2022.

⁸ Másson, Áskell - Biografija, <https://www.askellmasson.com/biography> pristup 14.08.2022.

korištenjem zvukova i poliritmija koje nisam koristio u ranijim djelima."⁹

Kim započinje jednostavnim motivom udaraca palica jedne o drugu i proteže se kroz kombinaciju mjera 3/8 pa 7/8 i kroz 11/8. Taj redosljed mjera isti je kroz cijelu skladbu. Svirajući početni motiv moramo se hodajući približavati malom bubnju uz zadane udarce nogom o pod. U 7. taktu motivu se dodaju udarci po rubu bubnja i moraju se svirati stražnjim dijelom palice. Ti udarci bi trebali biti ujednačeni kao što je to bio slučaj u prijašnjim skladbama (*vidi slika 7*).

Slika 7. Početak skladbe.

Nakon toga slijedi dio na gumi za vježbanje koja se mora prije početka izvedbe nalaziti na malom bubnju. Za cijeli taj dio preporučuje se vježbanje rudimenata na gumi za vježbanje. Uzimaju se motivi iz tog dijela i prilagođavaju se za zagrijavanje, poboljšanje tehnike i sl. Najviše pažnje mora se obratiti na dva različita zvuka na gumi, a to su dio bliže obruču bubnja i sam centar. Moraju se čuti razlike između ta dva zvuka, ali oni moraju biti ujednačeni (*vidi slika 8*).

Slika 8. Crvena - centar; Bijela - prostor od centra do ruba.

U taktu 23 mora se lijevom rukom svirati po donjoj opni bubnja i pritom u istoj ruci pridržavati palica (*vidi slika 9 i 10*). U sljedećem taktu miče se guma sa bubnja. Preporučuje se da se guma miče sa lijevom rukom, a desna da svira zadano jer se radi o početnom motivu

⁹ Måsson, Áskell: "Kím", Švicarska: Editions Bim, 2001.
<https://www.askellmasson.com/works/instrumental-solo/kim-for-snare-drum-solo> pristup 15.07.2022.

skladbe i trebalo bi biti odsvirano isto kao i na početku (*vidi slika 11*).

Slika 9

Slika 10

Slika 11

Od takta 25 do 8. dobe u 27. taktu mora se okrenuti palica u lijevoj ruci od stražnjeg dijela prema glavi palice. Dio od 28. do 35. takta preporučuje se vježbati u sporijem tempu zbog točnosti čitanja notnog materijala te, ako je potrebno, svirati uz metronom. U 34. taktu mora se u lijevu ruku uzeti metlica. U cijelom djelu od takta 35 do 49 mora se postići potpuna neovisnost lijeve ruke sa metlicom od desne. Lijeva ruka kroz cijeli taj dio svira isti obrazac te djeluje kao prateći glas, a desna kao solist. Stoga bi obje ruke trebalo vježbati odvojeno, koliko god vremena je potrebno, te ih kasnije spojiti. I opet, ako postoji problem, vježbati takt po takt sa spojenim rukama. U taktu 49 mora se zamijeniti metlica za palicu u lijevoj ruci te njome nastaviti svirati po tijelu bubnja. Za te udarce mora se naći pozicija na kojoj imamo najljepši zvuk, a to opet zavisi od bubnja te zbog toga te pozicije mogu varirati (*vidi slika 12*).

Slika 12.

Od takta 72 pa do kraja skladbe najvažnije je prvo točno pročitati notni materijal, napraviti čim veće razlike između glasnijih i tiših dinamika te postići što bolja crescenda i decrescenda. Nadalje bitni su jednostruki, dvostruki i trostruki predudari koji moraju biti jasni u svim zadanim dinamikama. Ako postoji dilema kojom rukom ili kojim prstometom svirati predudar, preporučuje se svirati neki dio bez predudara i vidjeti kojom rukom se sviraju glavne note. Npr. ako se glavna nota svira desnom rukom, znači da će se predudar odsvirati sa lijevom i obrnuto. Što se tiče trostrukih predudara, postoje razni prstometi. To su: dld, dll, ldd, ldl... Koji će se odabrati ovisi o studentu i njegovim tehničkim sposobnostima, ali najvažnije od svega je da se razumije količina nota u predudaru i da slušatelj zna koja je glavna nota. Jedna stavka koju bi student morao od postojećih vještina uključiti u ovu skladbu je lijep tremolo. On pogotovo dolazi do izražaja u zadnjem dijelu skladbe gdje kreće od pp do ff dinamike.

Kím je odličan uvod i priprema za skladateljski jezik Á. Mássona koji postaje kompliciraniji sa skladbom *Prím* koja je obavezna u nastavku studija. Student kroz *Kím* može naučiti koristiti nove zvukove na malom bubnju, razviti neovisnost lijeve i desne ruke te na kompliciraniji način koristiti dinamike i tehnike nego u ranijim skladbama.

3. DRUGA GODINA

3.1. Á. Másson: "Prím"

Djelo *Prím* je nastalo 1984. godine s namjerom da se istraže mogućnosti malog bubnja kao solo instrumenta. Másson je napisao *Prím* na nagovor udaraljkaša Gerta Morgensena. Másson je na to rekao:

*" Nisam znao da takav komad postoji, a također - možda zbog toga - i jesam neke sumnje je li to zapravo moguće.... Bio sam u to vrijeme stanovnik u Kopenhagenu u stanu za umjetnike i znanstvenike nazvanom po prvom predsjedniku Islanda, Jón Sigurdssonu pripremajući moju operu, Ledena palača, prema knjizi Norvežanina Tarjeija Vesaasa. Nakon malo razmišljanja, odlučio sam pokušati skladati takvo djelo za mali bubanj, ali nisam imao instrument sa sobom. Kada sam, nedugo kasnije, predstavio komad za Gerta, on je jednostavno rekao: '..og dette har du gjort helt uden tromme!'(..i ovo si napravio bez ikakvog bubnja!)."*¹⁰

Tematski materijal *Príma* je zapravo niz prvih petnaest prostih brojeva (1, 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31, 37, 41, 43) koristeći tridesetdruginke kao dobu. Taj motiv se nalazi u prvom taktu skladbe i javlja se kroz cijelu, a ponekad se koriste samo dijelovi motiva¹¹.

Prím se može gledati kao odličnu tehničku vježbu jer bi nakon izvođenja ovog djela tehnika trebala dosta napredovati. Zbog toga se preporučuje vježbati cijelu skladbu sa izmjeničnim prstometom, osim na mjestima gdje je zadan. Zbog odabranog prstometa, neki dijelovi su iznimno teški za izvesti, ali vježbanjem se tehnički može dosta napredovati. Naravno, ako je studentu teško izmjeničnim prstometom odsvirati skladbu, može se prilagoditi korištenjem duplih udaraca i raznih rudimenata.

Prije samog vježbanja, za ovu skladbu se preporučuje pametno iskorišteno zagrijavanje. U to se može uvrstiti upotreba svih dosad naučenih prstometa, rudimenata i predudara.

Ono što može najviše pomoći u čitanju i izvedbi ove skladbe je prilagodba ili način čitanja notnog zapisa. Pošto je u originalnom dosta teško pratiti svaku dobu ili podjele mjere 11/8, trebalo bi naći drugačiji način ili promijeniti pristup skladbi. Mjeru 11/8 može se početi

¹⁰ Másson, Áskell: "Prím", Švicarska: Editions Bim, 1984.

<https://www.askellmasson.com/works/instrumental-solo/prim-for-snare-drum-solo> pristup 20.07.2022.

¹¹ O'Neal, John Michael: Doktorski rad- " Áskell Másson's solos for snare drum: maximizing musical expression through varying compositional techniques and experimentation in timbre", University of north Texas, 2015

gledati kao zapisanu u dvotaktu 4/4 i 3/8. Npr. prvi takt kao 3/8 plus 4/4 te iznad grupe zamišljene kao 3/8 stavio luk. Taj princip može se primijeniti na ostatak skladbe kako bi se uvelike olakšao proces čitanja i izvedbe. Razmjestaj grupe od 3/8 može varirati od takta do takta, ali luk zapisan iznad grupe u potpunosti mijenja vizualnu sliku (*vidi sliku 13, 14, 15*).

Slika 13. Á. Másson: "Prím"; 1. takt

Slika 14. Moj način čitanja notnog zapisa.

Slika 15. Prikaz mog označavanja u notnom zapisu. Crveni luk predstavlja mjeru 3/8.

Predudara u *Prímu* ima iznimno puno, čak i nekih s kojima se student sigurno prije nije susreo. Stoga se preporučuje isti princip kao i u skladbi *Kím*. Problematičan dio prvo odsvirati bez predudara te pratiti kojom rukom sviramo glavne note i zatim započeti predudar drugom. *Prím* je odlična priprema za obaveznu skladbu na trećoj godini studija i može postaviti odlične tehničke temelje za buduće godine studija.

3.2. B. Becker: " *New thaan* "

New thaan je skladba po slobodnom odabiru što se tiče programa na studiju udaraljki. Pruža jedan drugačiji pogled na repertoar za mali bubanj. Zanimljivost ove skladbe je upravo sviranje uz pratnju klavira. Odabir pratećeg instrumenta je slobodan kako kaže i sam skladatelj B. Becker. Predložena melodijska i harmonijska progresija pratnje je priložena u samom programu skladbe.

"... predloženim harmonijama koje su tipične za indijsku glazbu. Melodijski i harmonijski materijal se može svirati na bilo kojem instrumentu (akustičnom ili električnom) koji je dovoljno glasan da zvuči ujednačeno sa odabranim bubnjem."¹²

Sam materijal pratnje traje osam taktova u 2/2 mjeri, a taj isti se ponavlja kroz cijelu skladbu i to šesnaest puta. *New thaan*, uz *Afrodditty* je rudimentalna stvar za mali bubanj u ovom programu studija te je korisno da se prosvira i takav materijal na malom bubnju s obzirom da ga ovdje ne sviramo često.¹³ Za zagrijavanje je dovoljno proći kroz osnovne rudimente kao što su paradidl i dupli udarci jer se *New thaan* uglavnom i sastoji od njih.

Najveći izazov ove skladbe je pogoditi pravi tempo na početku zbog kasnijih ritmičkih modulacija koje bi zbog prebrzog tempa mogle biti teške ili čak i nemoguće za odsvirati. Uz originalni tempo, bitno je i ostati u tom istom tokom cijele skladbe tj. ne ubrzavati ili usporavati. Za to najviše pomaže vježbanje uz metronom.

Ona najbitnija stavka je usklađenost sa pratećim instrumentom, jer u ovoj situaciji ne sviramo kao solist. Zbog toga je bitno naučiti dionicu pratećeg instrumenta i ako je potrebno, u svojim notama označiti početke i krajeve prateće fraze.

New thaan, iako se ne nalazi na obaveznom programu studija udaraljki, može doprinijeti znanju studenta i njegovom iskustvu sviranja malog bubnja, kako zbog rudimenata, tako i zbog komornog muziciranja uz pratnju koja se nalazi u skladbi.

¹² Becker, Bob: " *New thaan* ", NEXUS Portfolio for Snare Drum, HoneyRock 1998.

¹³ Becker, Bob - Biografija: NEXUS percussion group, <https://www.nexuspercussion.com/members/bob-becker/> pristup 14.08.2022.

4. TREĆA GODINA

4.1. N. Martynciow: " *Impressions for snare drum and two tom - toms* "

Nicolas Martynciow je francuski udaraljkaš, bubnjar i kompozitor. Diplomirao je udaraljke i komornu glazbu na *Conservatoire National Supérieur de Musique et de Danse de Paris* u klasi Jacquesa Deléclusea. Djeluje kao solist, komorni glazbenik i kompozitor te surađuje sa raznim drugim solistima komornih ansambala diljem svijeta. Njegove skladbe za mali bubanj "*Impressions*" i "*Tchik*" se izvode na najvećim međunarodnim udaraljkaškim natjecanjima.¹⁴

"*Impressions*" ("*Impresije*") je obavezna skladba na programu studija udaraljki. Možda najkorisnija, ali i najteža skladba za mali bubanj na studiju udaraljki. Za "*Impresije*" treba biti tehnički i muzikalno spreman. Izvođenjem ove skladbe najviše se može naučiti kako pristupiti sviranju malog bubnja, kako se zagrijati, unaprijediti tehniku... Student bi za to trebao biti spreman pokazati sve dotad naučeno o malom bubnju¹⁵.

Pošto sama skladba traje oko 12 minuta, treba pametno iskoristiti vrijeme za zagrijavanje. Vježbe za zagrijavanje u početku bi se trebale prilagoditi notnom materijalu odnosno određenom ulomku koji se taj dan vježba. Npr. ako bi se vježbalo od 43. takta, tada bi zagrijavanje počelo sa paradidlom pa zatim obrnutim paradidlom koji se zapravo pojavljuje u notama. Te vježbe bi također bilo dobro proći u raznim dinamikama, jer ih u skladbi ima iznimno puno, ali ima i izrazito tehnički teško izvedivih motiva u svim tim dinamikama. Zbog toga se preporučuje da se za zagrijavanje odabere koji dio bi se vježbao te da se on prilagodi ovisno o sposobnostima studenta.

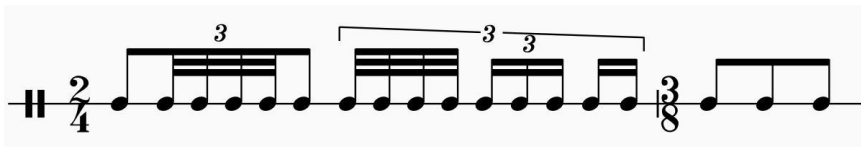
Početak "*Impresija*" je težak zbog javljanja motiva iz M. Ravelovog "*Bolera*" koji počinje u pianissimo dinamici i ima crescendo sve do slova B. U cijelom tom dijelu treba se fokusirati na točan ritam, pravilno građenje dinamike i akcente koji se moraju najviše prilagoditi zadanoj dinamici. Znači da ako piše akcent u pianu, neće se otvirati kao u forte dinamici. Od slova B pa do kraja stranice je najbitnije točno nabrojiti pauze i obratiti pozornost na 7/8 taktove. Mogu se gledati kao 2/4 plus 3/8 (*vidi slika 16, 17*).

¹⁴ Martynciow, Nicolas - Biografija: <https://nicolasmartynciow.com/a-propos-nicolas-martynciow-percussions/>. pristup 21.07.2022.

¹⁵ Moscheck, Joe: Doktorski rad - " Tematska analiza djela Nicolasa Martynciowa – Impresije za mali bubanj i dva toma ", Univerzitet Western Ontario 2021.

Slika 16. N. Martynciow: "Impressions for snare drum and two tom - toms "; 34. takt.

Slika 17. Moj zapis 34. takta.

Od slova C do E je najbitnije točno pročitati zadani prstomet. Cijeli dio je kombinacija dosad naučenih rudimenata, ali korišten na jako zanimljiv način i u raznim dinamikama. U slovu E javljaju se rimshot udarci. Preporučuje se sviranje rimshoteva jednom rukom, a ostale note drugom rukom. Isto kao i u drugom stavku "Trommel suite". Ostatak slova E je vrlo kratak, ali jako težak za točnost izvedbe. U desnoj imamo prateći ritam koji je dosta brz te bi ga trebalo vježbati samo u brzom tempu zbog kontrole palice, što znači da se mora svirati od samog odbijanja palice, a ne izigravati svaku notu iz zgloba i prstima. Uz taj motiv, lijeva ruka svira, recimo, solo dionicu. Slijedeći težak dio je slovo G. U prva četiri takta preporučuje se isti prstomet kao i u početku slova. Jedna ruka svira samo rimshoteve, a druga uobičajene udarce. Nadalje, kroz slova G i H, prstomet bi se trebao postaviti onako kako bi se svirale sve triole bez predudara, odnosno izmjeničnim prstometom. Na taj prstomet bi se dodali predurari po istom principu kako je objašnjeno i u *Prímu*. Prstomet dvostrukih i trostrukih predudara je odabir studenta. Ovisno kako je *Prím* pomogao studentu u tehnici, tako će i odabrati prstomet.

U drugom stavku se više materijala javlja na tomovima. Što se tiče tehničkog aspekta, kroz cijelu prvu stranu drugog stavka preporučuje se pronaći najbolji položaj tomova uz mali bubanj, pronaći poziciju na kojoj bi se sviralo na tomovima te vježbati skokove sa malog bubnja na tomove (*vidi sliku 18*).

Slika 18. Postava instrumenata

U pitanju muzikalnosti, najbitnije je osjećaj $3/4$ mjere, a zatim dinamike koje su ovdje uglavnom tihe. Nadalje, od slova A do D većinom se sastoji od glasa koji drži ostinato i solo dionice. To bi već trebalo biti poznato od skladbe *Kim*. Uz to, najbitnije je poštivati zadane dinamike svake dionice. Posebno treba paziti na metlicu koju se mora uzeti u lijevu ruku u trećem taktu slova A. Od tada pa nadalje treba pronaći ravnotežu u dinamici između metlice i drvene palice za mali bubanj. U slovu B koriste se obje metlice te se moraju razumjeti različite boje zvukova jer je jedna metlica na malom bubnju, a druga na tomu. Od slova C pa do reprize početka drugog stavka, zadani materijal se svira prstima. Mora se čuti razlika između tri boje, a to su centar toma, rub i rimshot (*vidi slika 19, 20, 21*).

Slika 19. Centar toma.

Slika 20. Sredina toma.

Slika 21. Rimshot.

Uz to, mora se razumjeti i broj predudara koji je zapisan. U 114. taktu se prvi puta javljaju tridesetdruginke svirane prstima. Da bi se odsviralo točno, potrebno posvetiti vrijeme za pronalaženje sebi odgovarajućeg prstometeta te vrijeme za vježbanje istog. Ostatak materijala sa prstima može se posložiti prstometom, kao da se svira sa palicama. Na kraju drugog stavka javlja se materijal kao i na početku, što bi se moglo nazvati reprizom te se preporučuje i korištenje svih prije spomenutih savjeta.

Treći stavak počinje sa metlicama. Najzahtjevnije ovdje može biti vježbati *accelerando* od početka do slova A. Stoga se preporučuje za vježbu na metronomu namjestiti svaki zadani tempo koji se nalazi u *accelerandu* dijelu, kako bi se došlo do finalnog tempa u slovu A. Kad se nauči tempo svakog dijela napamet, trebalo bi se moći procijeniti gdje početi ubrzavati i kako *accelerando* napraviti postepenim do finalnog tempa. Uz *accelerando*, bitna je i artikulacija sa metlicama. Posebno se mora čuti razlika između normalnog udarca metlicom, *buzz* udarca te akcentiranih nota. U nastavku je opet situacija prateće i solo dionice. U slovu B se notni materijal prorjeđuje, a time bi se trebalo poštivati trajanje nota. Npr. *buzz* udarce prilagoditi trajanju četvrtinke ili osminke. Finale same skladbe je slovo E. Ovdje se moraju koristiti palice za mali bubanj a notni bi se materijal trebao u potpunosti savladati napamet do kraja zbog brzog tempa. Preporučuje se vježbati cijeli dio u sporom tempu tako dugo dok se ne odsvira bez greške do kraja. Zatim sa metronomom ili samostalno dizati tempo do zadanog. U brzom tempu bitna je i artikulacija i zadane dinamike u kojima se preporučuje i pretjerivanje za postizanje pravog efekta. Najbitniji ciljevi u trećem stavku su pogađanje zadanih tempa, postepena *acceleranda* te artikulacija.

Ovom skladbom student može najviše naučiti o muziciranju na malom bubnju. Može naučiti kako prilagoditi vrijeme za zagrijavanje u kojem ulomku u skladbi, naučiti balansirati boje između različitih instrumenata koji se nalaze uz mali bubanj te još više poraditi na svojoj tehnici. Ovom skladbom znatno se može unaprijediti znanje sviranja malog bubnja te se preporučuje njeno uključivanje u svaki izvođački repertoar.

5. ČETVRTA GODINA

5.1. N. Martynciow: " *Tchik* "

Tchik je obavezna skladba na studiju udaraljki u Zagrebu. Naspram *Impresija*, *Tchik* je bio puno lakši za pročitati i navježbati. Sadrži manje tehničkih problema nego u *Impresijama*, ali zato više artikulacijskih problema i različitih načina izvođenja koji su zadani. Javljaju se različiti muzički stilovi kao swing, latino, brasilian... Cijeli *Tchik* se sastoji od kombinacije različitih stilova.

Od samog početka do 20. takta sve mora biti groove/ritmično i sa velikim spektrom dinamika. Preporučuje se da se u ovom djelu od takta 12 sviraju sve note istom rukom osim rimshota koje se sviraju drugom. Time opet postoji podjela kao i u *Trommel Suiti*, da dijelimo različite zvukove na obje ruke. Od 16. takta, akcentirane note su zapravo ista fraza kao i od takta 12 pa bi se trebale svirati istom rukom kao i ranije, a ostale note sviraju se drugom rukom. Od 20. takta do 38. potrebno je izbalansirati udarce po obruču bubnja i po koži. Zbog toga se preporučuje tiše sviranje po koži nego piše zadana dinamika, jer je sam udarac po njoj puno glasniji od obruča. Isto se preporučuje i za sljedeći dio od takta 38 do 74, uz preporuku da se mora osjetiti ternarna podjela zbog 12/8 mjere. U nastavku se mora isključiti mrežicu bubnja te bi se trebao promijeniti način izvođenja. Taj dio bi trebao zvučati kako piše u notama, vrlo mirno. Najvažnije je da se čuju razlike između udaraca u centru bubnja i uz rub. U taktu 85 mora se u lijevu ruku uzeti timpansku palicu. Za to se preporučuje palica srednje tvrdoće ili mekana, kako bi se dobro čula razlika između drvene i timpanske palice. Od takta 98 opet postoji materijal koji se svira prstima, ali ovog puta puno lakši nego u *Impresijama*. Jedino što se mora uvježbati ili ako se već naučilo na tamburinu je roll sa jednim prstom. Za to je dovoljno posvetiti nekoliko minuta tražeći poziciju prsta i dio na bubnju na kojem se može odsvirati roll. Na cijeloj

sedmoj stranici je materijal sličan *Impresijama*. Najteži dio ovdje mogu biti nepravilne mjere u kojima metlicom teška doba ne pada tako da metlicu povučemo prema sebi, nego od sebe. To se može riješiti kao u prijašnjim skladbama na studiju i to na način da vježbamo svaku ruku zasebno a kasnije ih spojimo. Drugi problem je uvježbati u brzom tempu uključivanje mrežice bubnja u taktu 132. Kako i piše ispod tog takta, umjesto da se palicom odsvira četvrtinka kao i u prijašnjim taktovima, ovdje se mora četvrtinka odsvirati uključivanjem mrežice. Na početku sljedeće stranice je dio koji podsjeća na ritmove u latino glazbi. Ovdje bi trebala dominirati dionica koja se svira po obruču bubnja. Prije takta 161 je slobodna improvizacija. Preporučuje se da to bude u stilu latino glazbe jer je i takva cjelina od ranije. Dio od takta 165 do 193 podsjeća na zadnju stranu *Impresija*. Zbog toga se ovdje može primijeniti isti pristup vježbanju kao i tamo. Od takta 194 prvi puta u cijelom studiju postoji veća cjelina koja se izvodi glasom. Ovaj dio svatko može učiniti zanimljivim, a jedino što je bitno da bude artikulirano i ritmično. Kasnija improvizacija bi trebala biti izvedena samo sa glasom i u stilu tog cijelog dijela. Sljedeći dio je Brazilian koji je ujedno i najzanimljiviji dio *Tchika*. Preporučuje se da se za izvođenje ovog dijela malo presluša neka Brazilska glazba. Sve do kraja *Tchika* je materijal poznat od početka. Glavne preporuke za *Tchik* su da bude ritmičan i da ga svaki student izvodi na svoj način.

Tchik najviše može pomoći studentu u njegovim interpretacijskim vještinama. Može naučiti kako izvoditi skladbu ne samo iz tehničke perspektive nego i iz muzikalne. Može dočarati razne glazbene stilove koji postoje u svijetu.

6. PETA GODINA

6.1. F. Ono: " *Clock speed* "

Peta godina studija nema zadanu skladbu za mali bubanj već student mora sam odabrati skladbu za diplomski ispit. Odabranom skladbom trebao bi pokazati sve tehnike na malom bubnju i interpretacijske vještine naučene u skladbama kroz studij.

Fumihiro Ono je japanski udaraljkaš i kompozitor. Njegove kompozicije se izvode širom svijeta, a skladbom *Clock speed* je osvojio glavnu nagradu u Italiji na PAS natjecanju. *Clock speed* je napisao 2016. godine, a F. Ono za skladbu kaže:

"Važna tema koja se proteže kroz Clock speed je da su život i vrijeme usko povezani i trebali bi uživati u životu te biti svjesni kako trošimo svoje vrijeme."

Skladba počinje repetitivnim ritmom analognog sata koji se kasnije pokvari. U nastavku, sat opet počinje kucati u raznim ritmovima, varijacijama i improvizacijama te završava sa digitalnim satom¹⁶. Za zagrijavanje najviše pomaže vježbanje paradidla. S njim i počinje skladba, ali u vrlo tihoj dinamici koja u zadanom tempu skladbe može biti problem i preporučuje se da ga se i istom dinamikom vježba. Drugi vježba kojom bi se trebalo zagrijavati su šesnaestinke koje se sviraju samo sa jednom rukom, kako je i zadano kasnije skladbi. Za izvedbu tog ritma potrebno je naći položaj na obruču bubnja na kojem palica može odskakati i ujedno praviti jednoličan ritam kao da se svira sa obje ruke.

Clock speed počinje udarcem po obruču i on mora doći izražaja skroz do slova B. Ostale note svirane po koži bubnja moraju biti tiše. Slovo B podsjeća na drugu stranicu *Tchika* koji je isto zapisan u 12/8 mjeri. Ovdje je bitno čuti razlike između sviranja u centru bubnja, dijelu između centra i ruba te uz sam rub bubnja. Ta tri elementa bi se trebala znati još od prve godine studija skladbom *Trommel suite*. Od slova D do F mora se naći pravilni položaj izvođenja kombinacije udaraca palice o palicu, o rub bubnja, udarac po koži i tzv. latino klik. Prema legendi koja piše u notama moglo bi se naići na probleme pa bi bilo dobro položaje svakako prilagoditi vlastitim sposobnostima na način da boje zvukova ostanu iste. (*vidi slika 22, 23, 24*).

¹⁶ Fumihiko, Ono - Biografija: <https://www.fumihiko-ono.de/biography/> pristup 14.08.2022.

Slika 22. Palica o palicu.

Slika 23. Palica o rub bubnja.

Slika 24. Latino klik i udarac po koži.

U slovu F se prvi puta javlja roll sa jednom rukom u situaciji dosad već poznatoj, a to je da imamo prateću i solo dionicu. Roll jednom rukom je ovog puta u pratećoj dionici te se zbog problematike izvođenja mora svirati jako tiho a isto vrijedi i za drugi dio gdje se ponavlja ova situacija. Dio koji bi mogao zadati probleme je 139. takt u kojem se moraju uzeti dvije palice u

jednu ruku u brzom tempu. Za ovo se jednostavno preporučuje vježbanje same promjene u jednom taktu te kad se savlada, uklopiti je u kompoziciju. Od slova N pa do kraja se nalazi brz dio u kojem do izražaja moraju doći udarci po obroču kao i na početku skladbe. Ovog puta, ostale note sviraju se duplim udarcima po bubnju koji moraju biti jasni i ne smiju zvučati kao pritisnuti tremolo odnosno buzz roll.

Drago mi je da sam izabrao *Clock speed* za svoj diplomski ispit jer sam u skladbi našao dosta sličnosti sa repertoarom prijašnjih godina studija te mogao pokazati sve do sad naučeno.

7. ZAKLJUČAK

Izvođenjem obaveznog repertoara na Muzičkoj akademiji u Zagrebu kroz svoj studij naučio sam sve ono najbolje što se tiče interpretacijskih vještina na malom bubnju. Sam repertoar prolazi kroz razne glazbene stilove i tehnike i zbog toga smatram da student može dobiti najviši stupanj obrazovanja o klasičnom sviranju malog bubnja. Pri izvođenju odabrane skladbe za mali bubanj na diplomskom ispitu, sve ranije izvođene skladbe mogu doprinijeti studentovim interpretacijskim vještinama koje može pokazati na diplomi. Svi tehnički motivi ne bi trebali biti problem za izvesti zbog dobre tehničke pripreme od ranije, a u vezi stilskog izvođenja mogu se dobiti razne nove ideje ili se može prisjetiti nekih motiva iz prijašnjih skladbi, ako su slični. Student iz obaveznog repertoara može puno naučiti o solističkom pristupu malom bubnju, ali može i sva ta znanja prenijeti na orkestralno sviranje što je i meni puno pomoglo. Repertoar za mali bubanj kroz studij ne mora biti točno ovaj koji je zadan. Ovisno o kompetencijama studenta može mu se prilagoditi kako bi kroz neke druge skladbe uklonio probleme.

8. POPIS LITERATURE

1. Becker, Bob: "*New thaan* ", NEXUS Portfolio for Snare Drum, HoneyRock 1998.
2. Becker, Bob - Biografija: NEXUS percussion group, <https://www.nexuspercussion.com/members/bob-becker/> pristup 14.08.2022.
3. Brensilver, David A.: "*History of the Snare Drum: Eight Centuries of Innovation & Ingenuity*" ,Drum! Magazine, <https://drummagazine.com/history-of-the-snare-drum/> pristup 04.09.2022.
4. Cahn, W. L.: "*Afroditty* ", SAD: Honey Rock, 1998.
5. Cahn, W.L. - Biografija: <https://www.giamusic.com/store/artists/bill-cahn> pristup 12.08.2022.
6. Cahn, W.L.: "*Questions About "Afroditty"*", Nexus percussion, objavljeno 12. svibnja 2011., <https://www.nexuspercussion.com/2011/05/questions-about-afroditty/> pristup 19.07.2022.
7. Fink, Siegfried: "*Trommel suite*" , Njemačka: Zimmerman Verlag, 1979.
8. Fumihiro, Ono - Biografija: <https://www.fumihiro-ono.de/biography/> pristup 14.08.2022.
9. Fumihiro, Ono: "*Clock Speed*", SAD: Honey Rock, 2017.
10. Gauthreaux, Guy Gregoire II: Doktorski rad - "*Orchestral snare drum performance: an historical study* ", Northeast Louisiana University, 1978
11. Giesecke, Mark Andreas: "*Siegfried Fink*", Percussive Arts Society, <https://www.pas.org/about/hall-of-fame/siegfried-fink> pristup 12.08.2022.
12. Kihle, Jason: "*Solo Snare Drum Repertoire: A Survey of the Literature.*", Percussive Notes, Vol. 55, No. 3, 2017.
13. Knopper, Rob: "*7 ways to show musicality on snare drum*", Rob Knopper, objavljeno 19.Travnja 2015.,

- <https://www.robknopper.com/blog/2015/4/19/7-ways-to-showmusicality-on-snare-drum> pristup 23.07.2022.
14. Macarez, Frederic. "*Jacques Delecluse: How to Make Music with a Drum.*", Percussive Notes Vol. 47, No. 6, 2009.
 15. Martynciow, Nicolas-Biografija:
<https://nicolasmartynciow.com/a-propos-nicolas-martynciow-percussions/>. pristup 21.07.2022.
 16. Martynciow, Nicolas: "*Impressions for snare drum and two tom - toms*", Francuska: Henry Lemoine, 1999.
 17. Martynciow, Nicolas: "*Tschick*", Editions Gérard Billaudot.
 18. Másson, Áskell - Biografija, <https://www.askellmasson.com/biography> pristup 14.08.2022.
 19. Másson, Áskell: "*Prím*", Švicarska: Editions Bim, 1984.
 20. Másson, Áskell: "*Kím*", Švicarska: Editions Bim, 2001.
 21. Moscheck, Joe: Doktorski rad - "*Tematska analiza djela Nicolasa Martynciowa – Impresije za mali bubanj i dva toma*", Univerzitet Western Ontario 2021.
 22. O'Neal, John Michael: Doktorski rad- "*Áskell Másson's solos for snare drum: maximizing musical expression through varying compositional techniques and experimentation in timbre*", University of north Texas, 2015
 23. Salyers, William Bruce: "*Nexus Portfolio for Snare Drum: Performance Practice and Historical Perspective*", The University of Memphis, UMI Dissertations Publishing, 2011.